

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 81/2015-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 17. marca 2015 predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKČIA] a [REDAKČIA], [REDAKČIA] [REDAKČIA], zastúpených Advokátskou kanceláriou Beňová, s. r. o., Blumentálska 8, Bratislava, v mene ktorej koná konateľka a advokátka Mgr. Martina Beňová, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Trnave v konaniach vedených pod sp. zn. 9 Co 323/2013 a sp. zn. 9 Co 324/2013 a jeho uzneseniami z 28. novembra 2013 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKČIA] a [REDAKČIA] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 20. marca 2014 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) v konaniach vedených pod sp. zn. 9 Co 323/2013 a sp. zn. 9 Co 324/2013 a jeho uzneseniami z 28. novembra 2013.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovatelia sa ako navrhovatelia v konaní vedenom Okresným súdom Dunajská Streda (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 9 C 171/1996 domáhajú zaplata sumy 46 308,10 € „z titulu bezdôvodného užívania ich bytu odporcami“. Okresný súd v predmetnej veci uznesením č. k. 9 C 171/1996-476 z 28. novembra 2012 nariadil znalecké dokazovanie znalcom z odboru stavebníctva, odvetvia odhadu hodnoty nehnuteľností pre účely určenia primeranej výšky nájomného za užívanie nehnuteľností vo vlastníctve sťažovateľov. Zároveň okresný súd uložil sťažovateľom povinnosť zložiť preddavok na trovy dôkazu. Proti tomuto rozhodnutiu súdu prvého stupňa podali sťažovatelia odvolanie s poukazom „na neefektívnu a arbitrárnu aplikáciu ustanovení § 127“ Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) týkajúcich sa nariadenia znaleckého dokazovania, keď „otázku výšky nájomného bolo možné posúdiť v zmysle § 127 ods. 4 OSP prostredníctvom odborného vyjadrenia realitnej kancelárie“ predloženého sťažovateľmi v priebehu súdneho konania. V opravnom prostriedku sťažovatelia poukázali aj na ich majetkové pomery, ktoré im „neumožňovali hrať trovy... znaleckého dokazovania“. O odvolaní rozhodol krajský súd napadnutým uznesením č. k. 9 Co 323/2013-582 z 28. novembra 2013 tak, že ho odmietol ako také, ktoré smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému odvolanie nie je prípustné.

Vo vzťahu k ďalšiemu namietanému konaniu krajského súdu sťažovatelia uviedli, že podaním z 27. februára 2013 podľa § 138 OSP požiadali v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 9 C 171/1996 o oslobodenie od súdnych poplatkov, ktoré im však

okresný súd uznesením č. k. 9 C 171/1996-550 z 12. júna 2013 nepriznal. V odvolaní proti tomuto rozhodnutiu uviedli okolnosti v prospech ich návrhu a namietali, že prvostupňový súd *„sa nijakým spôsobom nevysporiadal s otázkou, odkiaľ a akým spôsobom by sťažovatelia mali alebo mohli uhrádzať súdne poplatky... za takejto majetkovej situácie“*. Okresný súd sa pritom podľa tvrdenia sťažovateľov *„odklonil od iných rozhodnutí..., v rámci ktorých okresný súd v tom istom období vyhodnotil majetkové pomery sťažovateľov ako pomery odôvodňujúce priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov“*.

O odvolaní sťažovateľov rozhodol krajský súd uznesením č. k. 9 Co 324/2013-585 z 28. novembra 2013 tak, že napadnuté rozhodnutie súdu prvého stupňa z 12. júna 2013 potvrdil, pretože sa stotožnil s názorom, že *„aj napriek sťažovateľmi deklarovanej pravidelnej mesačnej schodkom ich financií... nedošlo k preukázaniu splnenia materiálnych podmienok pre zákonom predpokladané oslobodenie od súdnych poplatkov“*.

Podľa názoru sťažovateľov krajský súd v konaniach vedených pod sp. zn. 9 Co 323/2013 a sp. zn. 9 Co 324/2013 a uzneseniami z 28. novembra 2013 vydanými v týchto konaniach porušil ich základné právo na súdnu ochranu a právo na spravodlivé súdne konanie.

Svoje presvedčenie odôvodnili takto:

„V dovolacom konaní sp. zn. 9 Co/323/2013... sa sťažovatelia domáhali preskúmania arbitrárneho postupu súdu prvého stupňa v rámci nehospodárnej aplikácie ustanovenia § 127 OSP, keď súd... napriek existencii odborného posúdenia cien nájomného realitou kanceláriou, na základe ktorého... mal v dostatočnej miere stanovenú cenu nájomného na odbornej úrovni bez námietok protistrany, nariadil vo veci znalecké dokazovanie za účelom určenia nájomného... Súd... uvedený postup... žiadnym relevantným spôsobom neodôvodnil. ... v rozpore s priebehom konania uviedol, že sťažovatelia nenavrhlí žiaden dôkazný prostriedok na preukázanie výšky bezdôvodného obohatenia (nájomného).

Potreba zdôvodnenia dôvodov, pre aké nebolo pri nariaďovaní znaleckého dokazovania prihliadané na sťažovateľmi predložené odborné posúdenie vyplývala

už zo samotnej zásady hospodárnosti konania, kedy sťažovatelia mali právo vedieť dôvod, pre ktorý okresný súd... nariadil vo veci znalecké dokazovanie napriek existencii odborného posúdenia, ktoré nik... nerozporoval. ... nariadené znalecké dokazovanie zbytočne navyšovalo aj náklady súdneho konania, ktoré... neprimerane zasahovali do majetkovej sféry sťažovateľov...“.

Krajský súd sa podľa tvrdenia sťažovateľov „odmietol uvedenými skutočnosťami zaoberať“ a odvolanie sťažovateľov „odmietol“.

Pokiaľ ide o namietané konanie odvolacieho súdu vedené pod sp. zn. 9 Co 324/2013 „Sťažovatelia majú za to, že... došlo k odopretiu ich práva na prístup k súdu, keď konajúce súdy... nesprávne posúdili majetkové pomery sťažovateľov... Krajský súd... bližšie neuviedol, na základe čoho mal za to, že príjem sťažovateľa v I/rade..., ktorý považoval... za dostatočne vykázaný, postačuje... na uhrádzanie spoločných výdavkov sťažovateľov... Závery Krajského súdu... týkajúce sa vlastníckeho, resp. spoluvlastníckeho vzťahu sťažovateľov k viacerým nehnuteľnostiam obsiahnuté v uznesení... sa... diametrálne odlišovali so závermi Najvyššieho súdu Slovenskej republiky... v prípade posúdenia obdobnej otázky vzťahu vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam a nároku účastníka konania na oslobodenie od súdneho poplatku, pričom takýto nesúlad krajský súd ani náležite neodôvodnil...“

... za neakceptovateľný dôvod odmietnutia oslobodenia od platenia súdnych poplatkov a tým aj práva sťažovateľov na ich prístup k súdu je možné označiť aj poukaz Krajského súdu... na existenciu úverov sťažovateľov, ktorá im vo výraznej miere sťažuje ich súčasnú ekonomickú situáciu... Zhodnotenie krajského súdu... nemá žiadnu oporu v ustanovení § 138 ods. 1 OSP, podľa ktorého sú pre posúdenie nároku účastníka konania na oslobodenie od súdnych poplatkov rozhodujúce jeho aktuálne pomery. Krajský súd nijakým spôsobom nespochybnil existenciu nepriaznivých pomerov na strane sťažovateľov zapríčinenej okrem iného úverovým zaťažením sťažovateľov a teda nijakým spôsobom nevyhlásil existenciu nepriaznivých pomerov na strane sťažovateľov odôvodňujúcich v zmysle § 138 ods. 1 OSP oslobodenie od súdnych poplatkov a tým aj zabezpečenie prístupu k súdu,

no aj napriek tomu v rozpore so znením ustanovenia § 138 ods. 1 OSP má za to, že oslobodenie od súdnych poplatkov sťažovateľom neprislúcha...

... sťažovatelia považujú za potrebné poukázať na konanie vedené na Okresnom súde Dunajská Streda pod sp. zn. 7 C/215/2006 a konanie vedené na tom istom súde pod sp. zn. 19C/73/2013, v ktorých ten istý okresný súd v tom istom čase na základe predloženia tých istých dokladov priznal... sťažovateľom oslobodenie od súdnych poplatkov.“.

Sťažovatelia sú presvedčení, že „vzájomne si odporujúca rozhodovacia činnosť Okresného súdu... ako aj Krajského súdu... a Najvyššieho súdu... za tých istých skutkových okolností a za stavu kedy Krajský súd... v namietanom rozhodnutí túto odlišnú prax všeobecných súdov ani riadne neodôvodnil, je v rozpore s princípmi právnej istoty a tým aj práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie garantovaného v čl. 46 ods. 1 ústavy a v čl. 6 ods. 1 Dohovoru, pričom bezdôvodné odmietnutie oslobodenia od súdneho poplatku v preukázanej nepriaznivej majetkovej situácii sťažovateľov zasiahlo zároveň do práva sťažovateľov na prístup k súdu“.

Sťažovatelia na základe uvedeného navrhli, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„Základné právo sťažovateľov [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie upravené v čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Trnave v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co/323/2013, porušené bolo.

Uznesenie Krajského súdu v Trnave č. k. 9 Co/323/2013-582 zo dňa 28. 11. 2013 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Základné právo sťažovateľov [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie upravené v čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Trnave v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co/324/2013, porušené

bolo. Uznesenie Krajského súdu v Trnave č. k. 9 Co/324/2013-585 zo dňa 28. 11. 2013 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Krajský súd v Trnave je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] trovy právneho zastúpenia vo výške 284,08 EUR na účet právneho zástupcu – Advokátskej kancelárie Beňová, s. r. o., so sídlom Blumentálska č. 8... Bratislava... do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah... Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie...

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom,

neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Z citovaného § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Sťažovatelia sťažnosťou namietajú porušenie základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu v konaniach vedených pod sp. zn. 9 Co 323/2013 a sp. zn. 9 Co 324/2013 a jeho uzneseniami z 28. novembra 2013. Podstata ich námietok spočíva v ich nesúlase so závermi namietaných rozhodnutí, ako aj v nedostatkoch ich odôvodnenia, ktoré podľa sťažovateľov, porušujúci ich označené práva.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

1. K namietanému porušeniu práv postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 323/2013 a jeho uznesením z 28. novembra 2013

Krajský súd uznesením č. k. 9 Co 323/2013-582 z 28. novembra 2013 odmietol odvolanie sťažovateľov proti uzneseniu okresného súdu č. k. 9 C 171/1996-476 z 28. novembra 2012, ktorým bolo vo veci nariadené znalecké dokazovanie, s odôvodením, že smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému odvolanie nie je prípustné.

V poučení svojho rozhodnutia okresný súd uviedol:

„Proti výroku o nariadení znaleckého dokazovania a o ustanovení znalca odvolanie nie je prípustné.

Možno iba namietat zaujatosť znalca v zmysle § 17 ods. 1 O. s. p..

Proti výroku o povinnosti zložiť preddavok možno podať odvolanie do 15 dní odo dňa doručenia tohto uznesenia...“

Z odôvodnenia odvolania sťažovateľov vyplýva:

„V poučení súd uviedol, že proti výroku o nariadení znaleckého dokazovania a o ustanovení znalca odvolanie nie je prípustné.

Nakoľko tento postup súdu žalobcovia vnímajú ako ďalšie obštrukcie v konaní, obchádzanie ustanovení §§ 1, 2 a 3 OSP, zbytočné prietahy v konaní a upieranie spravodlivosti (sprievodné to javy zaujatosti), keďže v danom prípade sa nejedná o uznesenie vydané v súlade s ustanovením § 127 ods. 1 OSP, (rozhodnutie nezávisí na posúdení skutočností, na ktoré sú potrebné odborné znalosti a odhady nehnuteľností súdnymi znalcami z odboru staviteľstva nie sú posudkami v zmysle ustanovení § 127 OSP), proti tomuto uzneseniu podávajú žalobcovia... odvolanie, proti jeho výroku a odôvodneniu...

... znalecké dokazovanie o určenie primeranej výšky nájomného za užívanie nehnuteľností je kontraproduktívne a je aj v rozpore s hospodárnosťou konania. Žalobcom je výška uplatnenej škody postačujúca. Nepotrebuje znalca, aby mali prehľad o tom, aká bola škoda a v akej výške im vznikla. To sa dá pomerne jednoducho zistiť na realitnom trhu z nájomov nehnuteľností voľne dostupných na internete...

... nájomné sa v žiadnom prípade neurčuje ani znaleckým posudkom a ani súdom. Súd môže určiť len výšku škody, ktorá bezdôvodným obohatením vznikla a ktorá musí zodpovedať aspoň takejto výške nájmu!“

Z citovanej časti odôvodnenia odvolania možno ustáliť, že hoci nie je celkom zreteľné, proti ktorému konkrétnemu výroku uznesenia okresného súdu smeruje, je evidentné, že sťažovatelia ním namietali predovšetkým výrok o nariadení znaleckého dokazovania a ustanovení súdneho znalca, teda výrok, proti ktorému odvolanie nebolo prípustné. V intenciách týchto záverov krajský súd rozhodol a podaný opravný prostriedok odmietol. Sťažovatelia v sťažnosti podanej ústavnému súdu pritom nenamietajú, že krajský súd, pokiaľ takto rozhodol, postupoval v rozpore s platnou a účinnou právnou úpravou alebo

že nemohol týmto spôsobom rozhodnúť, ale tvrdia, že so skutočnosťami, ktoré v opravnom prostriedku uviedli, sa odvolací súd odmietol zaoberať.

Krajský súd pred „*vecným prejednaním odvolania*“ zisťoval, „*či uznesenie súdu prvého stupňa je zaradené medzi také rozhodnutia, ktoré možno napadnúť odvolaním*“, a podľa § 202 ods. 3 písm. a) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), podľa ktorého odvolanie nie je prípustné proti uzneseniu, ktorým sa upravuje vedenie konania, dospel k záveru, že podané odvolanie je potrebné podľa § 218 ods. 1 písm. c) OSP, podľa ktorého odvolací súd odmietne odvolanie, ktoré smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je odvolanie prípustné, odmietnuť „*bez možnosti vecného prejednávania tohto odvolania*“.

Ak teda krajský súd odmietol odvolanie sťažovateľov ako neprípustné, z čoho vyplýva, že nebol oprávnený zaoberať sa jeho meritom, nebolo možné od neho racionálne očakávať, že sa jeho obsahom a argumentmi v ňom uvedenými bude zaoberať. Práve v opačnom prípade by bol postup odvolacieho súdu nesúladný s ustanoveniami procesnej normy, ktorou sa konanie riadilo. V zmysle judikatúry ústavného súdu základné právo na súdnu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1 ústavy všeobecný súd nemôže porušiť, ak koná vo veci v súlade s procesnoprávnymi predpismi vťahujúcimi sa na konkrétne konanie (napr. II. ÚS 181/06). Teda ak orgán štátu aplikuje platný právny predpis, jeho účinky (dôsledky) použitia nemožno považovať za porušenie základného práva alebo slobody (II. ÚS 81/00, II. ÚS 63/03).

Pre úplnosť ústavný súd poznamenáva, že sťažovatelia v odvolaní argumentovali aj tým, že „*Čo sa týka preddavku trov znaleckého dokazovania, resp. uloženia povinnosti zloženia zálohy navrhovateľom v sume 150.- eur, navrhovatelia súdu oznamujú, že navrhovateľ v I. rade je už roky bez príjmu a navrhovateľka v 2. rade je od 06. 11. 2012 nezamestnaná, čím navrhovatelia splňajú podmienky na oslobodenie od súdnych poplatkov.*“. Z uvedenej citácie však nemožno jednoznačne a jasne určiť, či vzhľadom na túto neadresnú argumentáciu sťažovatelia napadli aj výrok, ktorým im bola uložená povinnosť zložiť preddavok na trovy dôkazu znaleckým dokazovaním alebo tieto tvrdenia

slúžili len na podporu odôvodnenia odvolania proti výroku o nariadení znaleckého dokazovania.

Z obsahu sťažnosti podanej ústavnému súdu však nič nenasvedčuje tomu, že by sťažovatelia v tomto smere rozhodnutie druhostupňového súdu napádali, t. j. absentuje k tomu relevantné odôvodnenie. Ak by sa však sťažovatelia predsa len domáhali ochrany svojich práv v súvislosti s tým, že ich majetkové pomery neboli zo strany odvolacieho súdu v označenom konaní preskúmané napriek tomu, že proti výroku o povinnosti zložiť preddavok na trovy dôkazu bolo odvolanie prípustné, ústavný súd poznamenáva, že o oslobodení od súdnych poplatkov sťažovateľov v tejto veci sa viedlo druhostupňovým súdom ďalšie samostatné konanie, v rámci ktorého sťažovatelia mohli predniesť svoje argumenty. Prihliadnuc na uvedené ústavný súd v tejto súvislosti nezistil z materiálneho hľadiska možný reálny zásah do základných práv sťažovateľov.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd sťažnosť sťažovateľov v tejto časti namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C o 323/2013 a jeho uznesením z 28. novembra 2013 odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre zjavnú neopodstatnenosť.

2. K namietanému porušeniu práv postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 324/2013 a jeho uznesením z 28. novembra 2013

Krajský súd sa v odôvodnení označeného napadnutého uznesenia stotožnil s názorom súdu prvého stupňa vyplývajúceho z uznesenia č. k. 9 C 171/1996-550 z 12. júna 2013, ktoré potvrdil a v konečnom dôsledku sťažovateľom oslobodenie od súdnych poplatkov nepriznal.

Z odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu z 28. novembra 2013 vyplýva:

„Z obsahu spisu, najmä z prehľadu osobných, majetkových a zárobkových pomerov žalobcov v 1. a 2. rade vyplýva, že obaja disponujú nehnuteľným majetkom, motorovým vozidlom, majú príjem zo zárobku, majú zostatok finančných prostriedkov na účte a zaviazali sa splácať čerpané úvery. Z osobných, majetkových a zárobkových pomerov žalobcov nevyplýva, že by boli bez majetku, bez príjmu, odkázaní na sociálne dávky, umožňujúce uhrádzať len tie základné životné potreby...

Každý účastník občianskeho súdneho konania, najmä však žalobca, si musí byť vedomý toho, že s konaním pred súdom sú spojené rôzne náklady. Predovšetkým žalobca, ktorý podáva žalobu, si musí byť vedomý toho, že dôsledkom jej podania je súčasne i úhrada súdneho poplatku za žalobu (pokiaľ nie je konanie od úhrady súdnych poplatkov oslobodené, prípadne pokiaľ nie sú splnené podmienky pre oslobodenie účastníka od súdnych poplatkov). V konaní ďalej vznikajú náklady v súvislosti s trovami účastníkov, ako náhrada mzdy, cestovné, stravné, vecné náklady či iné výdavky, trovy spojené s právnym zastúpením, úhrady a náklady v súvislosti so znaleckým či iným dokazovaním a podobne.

Ak to osobné, majetkové a zárobkové pomery účastníka odôvodňujú a nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešne uplatňovanie alebo bránenie práva, súd môže takémuto účastníkovi priznať oslobodenie od platenia súdnych poplatkov...

Odvolací súd v zhode so záverom súdu prvého stupňa nemal preukázané splnenie materiálnych podmienok na strane žalobcov pre takéto zákonom predpokladané oslobodenie.

Žalobca v 1. rade je nepretržite zamestnaný, je podnikateľom, jeho príjem z podnikateľskej činnosti preukazoval sám, preukázal i výnosy zo svojho majetku (nájomné za prenájom poľnohospodárskej pôdy), vlastní majetkové hodnoty, najmä nehnuteľnosti poľnohospodárskeho charakteru, motorové vozidlo a jeho príjem je preto postačujúci pre jeho existenciu, resp. uhrádzanie výdavkov.

Žalobkyňa v 2. rade, i keď bola istú dobu nezamestnaná, bola však zabezpečená hmotnou dávkou v nezamestnanosti, ktorá ďaleko prevyšovala životné minimum na dospelú osobu (198,09 eura) a minimálnu mzdu (337,70 eura). Príjem žalobkyne v 2. rade existoval a na úhradu jej mesačných nákladov bol postačujúci.

Čo sa týka poukazu oboch žalobcov na to, že ich výdavky prevyšujú príjmy, bolo by nožné s touto ich námietkou súhlasiť, avšak len potiaľ, že bolo vecou samotných žalobcov, ako budú so svojimi príjmami nakladať, či ich spotrebujú formou úverov tak, aby im úhrady splátok zasiahli do mesačného rozpočtu natoľko, že nebudú mať na bežné výdavky, alebo či si svoju finančnú situáciu budú regulovať tak, aby mohli so svojimi finančnými prostriedkami voľne nakladať. Žalobcovia v konaní nepreukázali, že úvery museli čerpať z rozličných akceptovateľných dôvodov (zdravotný stav, operácia, odstránenie následkov tragickej udalosti, živelnej udalosti, záväzok úhrad na základe súdneho či iného rozhodnutia, doposiaľ nevyriešená otázka bývania a iné), preto tento argument v kontexte všetkých súvislostí nie je možné zohľadniť.

Odvolaací súd sa stotožňuje so záverom súdu prvého stupňa o tom, že podklady, ktoré predložili žalobcovia sú neúplné a nedávajú vierohodný obraz o ich osobných, majetkových pomeroch. Súd prvého stupňa požadoval od žalobcu dôkaz o jeho aktuálnom príjme z pracovného pomeru, resp. z podnikania, ktorý dôkaz žalobca súdu neposkytol, žalobcovia v 1. a v 2. rade tiež nepreukázali vlastníctvo k bytu, v ktorom bývajú a snažili sa preukazovať len tie účty v banke, ktoré nevykazujú aktívny vyšší zostatok.

V zmysle ustálenej rozhodovacej praxe súdov je potrebné pomery účastníkov posudzovať komplexne. Je pritom na účastníkovi – žiadateľovi o oslobodenie od súdnych poplatkov doložiť ako konkrétne pokrýva svoje životné potreby a že tieto jeho pomery oslobodenie od súdneho poplatku opodstatňujú. Súd (spravidla) nie je nijako bližšie informovaný o osobných a majetkových pomeroch žiadateľa. Je to žiadateľ, ktorý o svojich pomeroch má súd informovať (povinnosť tvrdenia) a predložiť dostatočné doklady, resp. označiť dôkazy, že jeho pomery oslobodenie od súdnych poplatkov opodstatňujú (dôkazná povinnosť); súd iba posúdi, či doklady (dôkazy) sú úplné (z hľadiska objasnenia pomerov žiadateľa), či v tomto smere nevyvolávajú pochybnosť a pod. V tomto smere žiadateľ má teda nielen povinnosť tvrdenia, ale i dôkaznú povinnosť – predložiť dostatočné doklady, resp. označiť dôkazy, že jeho pomery oslobodenie od súdneho poplatku opodstatňujú. O oslobodenie od súdneho poplatku žiadajúci účastník konania, pokiaľ sleduje dosiahnutie úspechu svojej žiadosti, musí súdu vierohodným spôsobom preukázať svoje pomery rozhodujúce pre posúdenie opodstatnenosti jeho žiadosti (splniť si povinnosť tvrdenia

a preukázania svojich nepriaznivých pomerov – uznesenie najvyššieho súdu SR z 21. 9. 2011, sp. zn. 5 Cdo 138/2011).

Pritom nie je možné opomenúť i tú skutočnosť, že predmetom sporu je nárok žalobcov vo forme výnosu z ich majetku, v ktorom konaní im bola uložená povinnosť zaplatiť preddavok na znalecké dokazovanie v sume 150 eur. Poukaz oboch žalobcov na to, že až potom, ako im bude uplatnená suma v tomto konaní vyplatená, sa ich osobné, majetkové pomery zmenia, až potom sa ich terajšia nepriaznivá finančná situácia vyrieši je nenáležitý, pretože predmetné súdne konanie prebieha aktuálne a aktuálne v ňom vznikajú náklady súvisiace s tým, že žalobcovia uplatňujú svoj nárok voči žalovaným. Pretože ide o súkromno-právny nárok medzi účastníkmi sporu, žalobcovia si musia byť vedomí povinnosti znášať s týmto konaním náklady spojené.

Naopak, za dôvodnú považuje odvolací súd námietku žalobcov v 1. a 2. rade o nesprávnosti zohľadnenia im prisúdenej sumy 8.000,- eur ako nemajetkovej ujmy a to rozhodnutím Európskeho súdu pre ľudské práva zo dňa 24. 07. 2012. Podľa názoru odvolacieho súdu, práve s prihliadnutím na charakter plnenia nie je možné uvedenú sumu do majetkových pomerov žalobcov započítať s prihliadnutím na to, že je istou satisfakciou a odstránením negatívnych dôsledkov nesprávneho postupu či rozhodnutia súdu a ako taká nemá byť zaradená do aktuálnej majetkovej zostavy žalobcov.

I tak však na strane oboch žalobcov neboli preukázané také osobné, majetkové a zárobkové pomery, ktoré by priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov, resp. ďalších trov vzniknutých v konaní žalobcom odôvodňovalo a tak odvolací súd napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa ako vecne správne plne si osvojujúc jeho dôvody potvrdil (§ 219 ods. 1, 2 OSP).“

Podľa názoru ústavného súdu citovaná argumentácia krajského súdu je dostatočná a presvedčivá. Odôvodnenie rozhodnutia nevykazuje žiadnu vnútornú rozpornosť. Krajský súd jednoznačne poukázal na skutkové a právne východiská, ktoré pri svojom rozhodovaní považoval za relevantné a z nich vyvodil zodpovedajúce závery. K rozhodnutiu pritom dospel až po dostatočnom preskúmaní celkovej aktuálnej majetkovej situácie sťažovateľov ako žiadateľov oslobodenia od súdnych poplatkov. V žiadnom prípade argumentáciu

odvolacieho súdu nemožno považovať za arbitrárnu či zjavne neodôvodnenú. Niet teda ani dôvodu na to, aby ústavný súd do veci zasiahol. Na tomto závere nemôže nič zmeniť okolnosť, že sťažovatelia majú na vec odlišný názor a s napadnutým uznesením krajského súdu nesúhlasia. Táto okolnosť totiž sama osebe nemôže spôsobiť porušenie ich označených práv.

Tvrdenie sťažovateľov o nesprávnom rozhodnutí krajského súdu z dôvodu, že v iných konaniach vedených tým istým okresným súdom (sp. zn. 7 C 215/2006 a sp. zn. 19 C 73/2013) v rovnakom čase a po predložení tých istých dokladov im bolo oslobodenie od súdnych poplatkov (čiastočne) priznané, ústavný súd neakceptoval. Je pravdou, že za takýchto okolností všeobecné súdy v prípade nepriznania oslobodenia od súdnych poplatkov musia postupovať obozretne, pretože môže ísť o istú prejudíciu, avšak v konkrétnostiach posudzovanej veci krajský súd, rovnako ako pred ním okresný súd, verdikt prijal práve na základe skutočností, ktoré sťažovatelia nedokladovali. Svedčí to tom postreh konajúcich súdov, že podklady, ktoré sťažovatelia predložili, boli neúplné a nedávali vierohodný obraz o ich osobných a majetkových pomeroch. Okresný súd mal žiadať od sťažovateľa v 1. rade dôkaz o jeho aktuálnom príjme z pracovného pomeru, resp. z podnikania, ktorý neposkytol, sťažovatelia tiež nepreukázali vlastníctvo k bytu, v ktorom bývali, a snažili sa preukazovať len tie účty v banke, ktoré nevykazujú aktívny vyšší zostatok. Uvedené nepochybne mohlo mať dopad na odlišné rozhodnutie o návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov v tomto konaní. Všeobecné súdy musia posudzovať každý prípad žiadosti o oslobodenie jednotlivo a prihliadať na všetky jeho okolnosti. Aj keď podľa názoru sťažovateľov boli ich pomery vo všetkých konaniach rovnaké, krajský súd musel zohľadniť špecifiká, ktoré boli zistené v tomto konaní, a rozhodnúť na základe dôkladného posúdenia celkových majetkových pomerov sťažovateľov.

Ústavný súd vzhľadom na uvedené uzatvára, že krajský súd ústavne akceptovateľným spôsobom zdôvodnil, prečo uznesenie okresného súdu potvrdil, a tým v podstate nevyhoviel žiadosti sťažovateľov, a zároveň tým aj reagoval na ich námietky. Uznesenie krajského súdu pri odôvodňovaní prijatého právneho názoru preto nemožno považovať za svojvoľné či

arbitrárne. O arbitrárnosti (svojvôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 382/06). Takéto pochybenie v ústavnoprávnom zmysle však ústavný súd v rozhodnutí krajského súdu nezistil.

Vzhľadom na uvedený záver ústavný súd konštatuje, že napadnuté uznesenie krajského súdu č. k. 9 Co 324/2013-585 z 28. novembra 2013 je v súlade s limitmi základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd tak pri predbežnom prerokovaní sťažnosť sťažovateľov aj v časti, ktorou namietali porušenie základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 324/2013 a jeho uznesením z 28. novembra 2013, odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

Pretože sťažnosť bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľov v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. marca 2015